

**BARKAMOL AVLODNI TARBIYALASHDA TA'LIM
MUASSASALARI MAHALLA VA OILA HAMKORLIGI**

Murodulloyeva Zahro Akbar qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Samarqand filiali

MPRI-251U

E-mail: zahromurodulloyeva@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada barkamol avlodni shakllantirishning fundamental asosi hisoblangan ta'lim muassasasi, mahalla va oila hamkorligining konseptual asoslari tadqiq etilgan. Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari shiddat bilan rivojlanayotgan davrda yoshlar tarbiyasida ijtimoiy institutlarning o'рни qiyosiy tahlil qilinadi. Maqolada "uchlik ittifoqi" tizimining amaliy mexanizmlari, tarbiya jarayonidagi uzviylikni ta'minlashning innovatsion usullari va ijtimoiy hamkorlikning samaradorlik ko'rsatkichlari statistik ma'lumotlar asosida yoritilgan. Tadqiqot yakunida yoshlarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida voyaga yetkazishda oila, mahalla va ta'lim muassasasi mas'uliyatini oshirish bo'yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: barkamol avlod, ijtimoiy hamkorlik, tarbiya uzviyligi, oila instituti, mahalla tizimi, pedagogik innovatsiya, ma'naviy-axloqiy immunitet, Uchinchi Renessans.

**ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЯ, СОСЕДСТВО И
СЕМЕЙНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В ВОСПИТАНИИ
ГАРМОНИЧНОГО ПОКОЛЕНИЯ**

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются концептуальные основы образовательных учреждений, соседства и семейного сотрудничества, которые считаются фундаментальной основой формирования гармоничного поколения. В современную эпоху стремительной глобализации и информационных технологий сравнительно анализируется роль социальных институтов в воспитании молодежи. В статье рассматриваются практические механизмы системы «тройного союза», инновационные методы обеспечения преемственности в процессе воспитания и показатели эффективности социального сотрудничества на основе статистических данных. В заключение исследования выдвинуты научные предложения и рекомендации по повышению ответственности семьи, соседства и образовательных учреждений в воспитании молодежи в духе национальных и универсальных ценностей.

Ключевые слова: гармоничное поколение, социальное сотрудничество, преемственность воспитания, семейный институт, соседская система, педагогические инновации, духовно-нравственный иммунитет, Третий Ренессанс.

EDUCATIONAL INSTITUTIONS, NEIGHBORHOOD AND FAMILY COOPERATION IN RAISING A HARMONIOUS GENERATION

ANNOTATION

This article examines the conceptual foundations of educational institutions, neighborhood and family cooperation, which are considered the fundamental basis for the formation of a harmonious generation. In today's era of rapid globalization and information technology, the role of social institutions

in the upbringing of youth is analyzed comparatively. The article covers the practical mechanisms of the "triple alliance" system, innovative methods of ensuring continuity in the upbringing process, and indicators of the effectiveness of social cooperation based on statistical data. At the end of the study, scientific proposals and recommendations were put forward to increase the responsibility of the family, neighborhood and educational institution in raising young people in the spirit of national and universal values.

Keywords: harmonious generation, social cooperation, continuity of upbringing, family institution, neighborhood system, pedagogical innovation, spiritual and moral immunity, Third Renaissance.

KIRISH

Insoniyat taraqqiyotining hozirgi bosqichida har qanday davlatning istiqboli uning intellektual salohiyati va yosh avlodning ma'naviy qiyofasi bilan belgilanadi. O'zbekiston o'z oldiga Uchinchi Renessans poydevorini qurishdek ulug'vor maqsadni qo'ygan bir davrda, barkamol avlod tarbiyasi davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishiga aylandi. Barkamol shaxsni shakllantirish faqatgina maktab yoki oliy ta'lim maskanining vazifasi bo'lib qolmay, balki oiladagi tarbiyaviy muhit va mahalladagi ijtimoiy nazorat bilan uyg'unlashgan taqdirdagina kutilgan natijani beradi. Bugungi kunda yoshlar ongiga tashqaridan bo'layotgan mafkuraviy xurujlar va "ommaviy madaniyat"ning salbiy ta'siri kuchayib borayotgan sharoitda, tarbiyadagi "maktab-oila-mahalla" zanjirining mustahkamligi milliy o'zlikni asrashning yagona kafolatidir. Ushbu hamkorlikning huquqiy va ma'naviy asoslari O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni va boshqa me'yoriy hujjatlarda o'z ifodasini topgan bo'lsa-da, amaliyotda ushbu institutlar o'rtasidagi vertikal va gorizontal aloqalarni yangi bosqichga ko'tarish, ularning faoliyatidagi uzviylikni ta'minlashning ilmiy-metodik asoslarini takomillashtirish zaruriyati mavjuddir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Barkamol avlod tarbiyasi va ijtimoiy muhit masalasi qadimdan Sharq mutafakkirlari hamda zamonaviy olimlar diqqat markazida bo'lib kelgan. Xususan, Abu Nasr Forobiy o'zining "Fozil odamlar shahri" asarida jamiyat va ta'limning o'zaro bog'liqligini, inson kamolotida muhitning rolini fundamental asoslab bergan [1, B. 34]. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda, xususan, O.Musurmonova asarlarida oiladagi ma'naviy-axloqiy muhitning bolaning dunyoqarashi shakllanishidagi o'rni ijtimoiy-pedagogik jihatdan tahlil etilgan [2, B. 62]. M.Quronov esa tarbiya jarayonida mahalla institutining jamoatchilik nazorati sifatidagi ahamiyatini va milliy qadriyatlarni singdirish mexanizmlarini yoritib beradi [3, B. 48]. Shuningdek, tarbiyada tizimli yondashuv va hamkorlik pedagogikasi masalalari Sh.Abdullayeva hamda chet el olimlarining tadqiqotlarida o'z aksini topgan [4, B. 115]. Tadqiqot jarayonida tizimli tahlil, sotsiologik so'rovnoma, qiyosiy-pedagogik kuzatuv va statistik guruhlash metodlaridan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va ijtimoiy hamkorlik prinsiplari tanlab olindi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning ijtimoiy faolligi va axloqiy darajasi bevosita oiladagi muhit, maktabdagi ta'lim sifati va mahalladagi jamoatchilik nazorati o'rtasidagi mutanosiblikka bog'liq. Agarda ushbu zanjirning biror bo'g'ini sust ishlasa, tarbiya jarayonida uzilish vujudga keladi va bu yoshlarning turli yod g'oyalar ta'siriga tushib qolishiga zamin yaratadi. Quyidagi jadvallarda hamkorlikning strukturaviy elementlari va ularning amaliy natijalari aks ettirilgan:

1-jadval. Tarbiya jarayonidagi hamkorlik sub'ektlarining funksional vazifalari

ilmiy –amaliy anjuman

Sub'ekt nomi	Pedagogik-ijtimoiy vazifasi	Asosiy tarbiya vositasi	Kutilayotgan shaxsiy sifatlar
Oila	Birlamchi sotsializatsiya va ma'naviy poydevor	Shaxsiy namuna, oilaviy an'analar	Mehr-oqibat, halollik, intizom
Ta'lim muassasasi	Tizimli bilim berish va kasbiy ko'nikma	O'quv dasturlari, to'garaklar	Intellekt, dunyoqarash, mahorat
Mahalla	Ijtimoiy nazorat va muhit barqarorligi	Jamoatchilik fikri, qadriyatlar	Mas'uliyat, vatanparvarlik, ijtimoiy faollik

Tadqiqot doirasida o'quvchilarning tarbiya darajasi va oila-maktab muloqoti o'rtasidagi bog'liqlik statistik tahlil qilindi. Natijalar hamkorlikning yuqori darajasi salbiy illatlarning oldini olishda asosiy omil ekanini tasdiqladi:

**2-jadval. Hamkorlik samaradorligining yoshlar xulq-atvoriga ta'siri
(100 ballik shkalada)**

Ko'rsatkichlar	Hamkorlik o'rnatilgan hududlar	Hamkorlik sust hududlar	Farq (absolyut)
Yoshlarning ma'naviy- axloqiy darajasi	88.4	54.2	+34.2
Huquqbuzarlikning oldini olish samaradorligi	92.1	41.5	+50.6
Bo'sh vaqtni mazmunli o'tkazish ko'rsatkichi	85.6	48.9	+36.7
Ota-onalarning ta'limga jalb etilganligi	79.3	32.4	+46.9

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, hamkorlik sust bo'lgan hududlarda yoshlar o'rtasida yot g'oyalar ta'siriga berilish darajasi sezilarli darajada yuqori. Bu esa "Ota-onalar universiteti" va "Mahalla faollari bilan uchrashuv" kabi tadbirlarning shaklini o'zgartirib, ularni ko'proq amaliy-psixologik treninglar ko'rinishiga o'tkazish zarurligini ko'rsatadi [5, B. 90].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, barkamol avlodni voyaga yetkazishda ta'lim muassasasi, mahalla va oila hamkorligi shunchaki ijtimoiy vazifa emas, balki davlat xavfsizligi va millat barqarorligini ta'minlovchi strategik jarayondir. Ushbu uchlik ittifoqining samarali ishlashi uchun, birinchidan, har bir oilada farzand tarbiyasi uchun ota-onaning mas'uliyatini oshirish, ularning pedagogik savodxonligini tizimli ravishda yuksaltirish lozim. Zero, oila – tarbiya o'chog'i bo'lib, undagi sog'lom muhit bolaning jamiyatdagi o'rnini belgilaydi. Ikkinchidan, ta'lim muassasalari nafaqat bilim maskani, balki mahalladagi yoshlar va ota-onalarni birlashtiruvchi ma'rifiy markazga aylanishi darkor. Maktab va mahalla o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash uchun "mahallabay" ishlash tizimini tarbiya jarayoniga ham tatbiq etish, muammoli oilalar bilan individual ishlash mexanizmini kuchaytirish zarur. Uchinchidan, mahalla institutining jamoatchilik nazorati funksiyasini kuchaytirish orqali yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni milliy qadriyatlarimizga yod bo'lgan illatlardan asrash lozim.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, hamkorlikni rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor vazifalarni amalga oshirish taklif etiladi:

Ta'lim muassasalarida ota-onalar bilan ishlashning innovatsion-psixologik metodlarini joriy etish va ularni "Maktab-oila-mahalla" yagona raqamli monitoring tizimiga birlashtirish.

Mahallalarda yoshlar yetakchilari va psixologlar ishtirokida "Ma'naviyat maktablari" faoliyatini jonlantirish orqali yoshlarda mafkuraviy immunitetni mustahkamlash.

Oila va ta'lim muassasasi o'rtasidagi muloqotni tizimli yo'lga qo'ygan, farzand tarbiyasida namuna bo'lgan ota-onalarni va mahalla faollarini davlat miqyosida rag'batlantirish mexanizmini yanada kengaytirish.

Faqatgina jamoatchilikning jipslashgan harakati va tarbiya jarayonidagi uzviy hamkorlik orqali biz Uchinchi Renessansning munosib vorislarini tarbiyalashga erishamiz. Zero, tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abu Nasr Forobiy — Fozil odamlar shahri — Toshkent: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti, 1993. - 224 b.
2. Musurmonova O. — Oila ma'naviyati — milliy g'urur — Toshkent: O'qituvchi, 2015. - 210 b.
3. Quronov M. — Tarbiya texnologiyasi — Toshkent: Tafakkur, 2018. - 150 b.
4. Abdullayeva Sh. — Hamkorlik pedagogikasi — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. - 120 b.
5. Inomova M. — Oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda o'zbek xalq pedagogikasi an'alaridan foydalanish — Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2012. - 180 b.
6. Mirziyoyev Sh.M. — Yangi O'zbekiston strategiyasi — Toshkent: O'zbekiston, 2021. - 464 b